

Jiří Kollert

Klavírní dílo Viktora Kalabise

Disertační práce, Praha 2014

Oponentský posudek

Doktorand Jiří Kollert zvolil za téma své disertační práce klavírní dílo českého skladatele Viktora Kalabise. Svoji disertační práci také tak nazval, „Klavírní dílo Viktora Kalabise“.

Práce přibližuje čtenáři osobnost V. Kalabise, seznamuje s jeho životem, jeho tvorbou kompoziční a zaměřuje se na jeho tvorbu pro klavír. Je rozdělena do 17 kapitol spolu s krátkým úvodem.

Kapitola první – Stav poznání, prameny. Úvodem upozorňuje na možnosti získání informací o skladateli, na monografie, na články v periodikách, na rozhovory v rozhlase a pořady v televizi, na nahrávky většiny klavírních děl na gramofonových deskách a na vydané notové materiály. V první podkapitole nás pisatel seznamuje s monografií J. Šedy „Viktor Kalabis“. Popisuje okolnosti vzniku tohoto textu, přibližuje nám obsah jednotlivých dílů, čímž nás seznamuje s životem a inspiračními momenty skladatele a přibližuje jeho umělecká východiska. Svým pohledem a svými doplňujícími poznámkami nám autor předkládá obsah Šedovy publikace. V další stručné podkapitole nás uvádí do obsahu a zaměření monografie J. Pilky: Viktor Kalabis – portrét skladatele. Ve třetí podkapitole, sestávající pouze z jednoho odstavce, upozorňuje na články vydané v různých periodikách, na články vlastní či zachycené rozhovory jiných autorů. Tato podkapitola je vzhledem ke své stručnosti i textu, se kterým jsme seznámeni již v úvodu první kapitoly, zbytečná.

Kapitola druhá – Specifikace předmětu výzkumu sestává ze tří podkapitol, Metody výzkumu, Předpokládaný cíl výzkumu, Dílčí výstupy. Zřejmě nedopatřením nám vypadla podkapitola, která měla být označena jako 2.2, takže číslování podkapitol máme 2.1, 2.3, 2.4.. Autor v této kapitole uvádí, jakým způsobem se hodlá danou problematikou zabývat, jak ji bude zpracovávat. V závěrečných Dílčích výstupech pak dokládá některé ze svých závažnějších interpretačních prezentací Kalabisova díla.

Kapitola třetí – Osobnost a život Viktora Kalabise, jak z názvu již vyplývá, nám vykresluje osobní, studijní, uměleckou i pracovní životní cestu skladatele. Sestává ze sedmi podkapitol, Dětství a mládí (1923 – 1939), Válečná léta (1939

– 1945), Studia hudby (1946 – 1952), Zaměstnání v Českém rozhlase (1953 – 1973), Na „volné noze“ (1973 – 1983), Potřeba rekapitulace (1983 – 1989), Návrat demokracie (1989 – 2006). Opět nepozornost v číselném označení podkapitol, tentokrát máme dva různé texty pod číslem 3.3. Tato životopisná část práce vlastně navazuje, doplňuje a rozvíjí údaje první kapitoly. Je zajímavě a díky rozdělení do již uvedených částí i přehledně koncipována. Dobře dotváří obraz tvůrčí osobnosti V. Kalabise.

Každá z následujících kapitol, tj. 4 – 13, je věnována jednomu klavírnímu dílu, příp. opusovému číslu, skladatele. Jedná se o následující kompozice: Klavírní sonáta č.1, op.2; Klavírní sonáta č.2, op.4; Akcenty pro klavír, op.26; Entrata, aria a toccata pro klavír, op.41; Tři polky, op.52; Klavírní sonáta č.3, op.57; Dvě tomáty pro klavír, 88; Allegro impetuoso per pianoforte, op.89; Koncert pro klavír a orchestr č.1, op.12; Koncert pro klavír a dechové nástroje, op.64. Těchto deset kapitol jsou těžištěm disertační práce J. Kollerta. Každá klavírní kompozice je rozebírána z několika různých hledisek, které jsou víceméně shodné pro všechny rozbory, tudíž pro všechny zmiňované kapitoly, a vytvářejí tak z hlediska čtenáře prospěšný jednotící element. Lze tak snadno v jednotlivých dílčích částech porovnat rozdílnosti kompozičního přístupu skladatele v analyzovaných skladbách a vysledovat tak i skladatelův vývoj v jeho klavírní tvorbě. Jedná se o následující náhledy číslované jako podkapitoly: Styl kompozice, Forma, Harmonie a melodika, Rytmus a pulzace, Klavírní technika – stylizace (využití poloh a barev nástroje), Tektonika. Hloubka pozornosti pisatele k jednotlivým rozebíraným skladbám se mění. Značnou pozornost věnuje Sonátě č.1, Sonátě č.2, Sonátě č.3, tedy rozsáhlejší formám, nejvíce se pak ve svém textu rozepisuje ve 13. kapitole, Koncertu pro klavír a dechové nástroje, kde také jediné objevujeme notové ukázky, které v předchozích rozborech tu a tam přece jen postrádáme. O nesrovnalostech v číslování podkapitol už nebudu raději hovořit.

Podstatnou částí jednotlivých rozborů je vyjádření se k formální stavbě kompozic, snaha zmapovat tuto stavbu a z hlediska formy ji vysvětlit. Pisatel se o to důsledně snaží, důsledně uvádí číselná rozmezí taktů, o kterých právě hovoří, byť se jedná často jen o velmi krátké úseky. Formulovat Kalabisovu formální stavbu je velmi náročné a často, jak sám autor uvádí, možné z různých pohledů, různých vysvětlení. Doporučoval bych autorovy této práce věnovat se více a cílevědoměji rovněž problematice interpretační, z hlediska technicko-interpretálního se vyjádřit k instrumentálnímu principu Kalabisovy klavírní tvorby, rozhovořit se o zvláště technického a výrazového přístupu

provádění jeho skladeb, o případné specifické charakteristice skladatelovy klavírní stylizace apod.. Tento interpretační přístup ke klavírní tvorbě V. Kalabise mi v disertační práci trochu chybí. Nehledě k tomu, že i obor doktorandského studia nese název Teorie a teorie interpretace. Myslím, že právě tyto interpretační poznámky ze studia Kalabisových skladeb, podpořené vlastními poznatky a zkušenostmi z nastudování tohoto klavírního díla, by byly přínosem pro případné zájemce z řad pianistů o tuto tvorbu.

Po těchto analytických kapitolách již shrnuje J. Kollert práci o klavírním díle V. Kalabise stručným závěrem. Posléze následují doplňující kapitoly, a sice Seznam děl pro sólový klavír, CD s nahrávkami děl Viktora Kalabise a Literatura rozčleněná na Knihy, Zahraniční slovníky, Články a Zdroje na internetu.

Přes některé výhrady či doporučení pokládám disertační práci J. Kollerta za dobrou, za práci, která svým zpracováním dostatečně naplňuje a vyčerpává zvolené téma a doporučuji přijmout ji k obhajobě.